

811.163.3:37(497.7)

Ивана Лазаревска**СОСТОЈБИ ВО СОВРЕМЕНИОТ
МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК ВО НАСТАВАТА**

Ми претставува чест и задоволство, по повод 5 Мај – Денот на македонскиот јазик, да зборувам за состојбата на македонскиот јазик во наставата. Предметот Македонски јазик и литература во средното гимназиско образование е застапен со неделен фонд од четири часа. Од аспект на професор по предметот Македонски јазик и литература во СУГС Гимназија „Орце Николов“ во Скопје констатирам дека македонскиот стандарден јазик во моментот, и во средното, но и во основното образование е во незадоволителна состојба. А, сè почнува од *добриите и заштитнички* намери за јазикот, за културата и за идентитетот од страна на институциите, училиштата, професорите, учениците и родителите.

Имено, наставниците/професорите вклучени во образовниот процес, без разлика кој образовен предмет го предаваат, постојано ја прекршуваат јазичната норма, користејќи се со разговорен јазик. Самото прекршување на јазичната норма се должи на несвесност и несовесност при зборувањето и пишувањето, што се оправдуваат со постојани изговори дека професорите/наставниците се стручни во некои одредени предмети, науки, области и разни супспецијалности, па затоа и не се чувствуваат должни да водат сметка за јазикот.

Од друга страна, пак, прекршувањето на јазичната норма кај учениците се сведува на недоволно познавање на јазикот од аспект на сите јазични дисциплини поради влијанијата од странските јазици (пред сè, од англискиот). Нивните јазични тешкотии почнуваат во основното образование (и во одделенската и во предметната настава) и подоцна се пренесуваат низ целото средно образование. Во нашето училиште имаме сè повеќе ученици што доаѓаат со завршено образование со просечен успех од 5,00, но имаат слаб зборен фонд. И самите родители инсистираат на високи

оценки по предметот Македонски јазик и литература, барајќи од нас да не ги оптоваруваме учениците со материјалот, затоа што тоа не им е важно за изборот за студии.

Нашите ученици се вредни и исполнителни, но, сепак, еден голем дел од нив се несамостојни во мајчиниот јазик. Сè повеќе ученици пишуваат нечитливо и не знаат композициски како да го уредат текстот. Кога ги реализираме тестовите и писмените работи, учениците бараат од нас професорите да им преведуваме зборови од англиски на македонски јазик; нè прашуваат како правилно правописно или граматички да напишат некој збор или реченица и во голема мера во пишувањето и изразувањето се служат со елиптични реченици. Односно, несигурни се до тој степен, што со неколку реченици се обидуваат да ни објаснат што сакаат да кажат, за ние да го погодиме зборот или контекстот што и самите не го знаат и не го разбираат.

Сè повеќе ученици се обидуваат да читаат книги и критики на англиски јазик, убедени дека македонските преводи на книгите што ги работиме се несоодветни и неразбирливи за нив. Оттука е воочлив и самиот проблем со нивниот јазичен стил, на којшто сме сведоци при усните испрашувања и при реализирањето на писмените работи. Имено, дел од учениците што не ја познаваат синтаксата на македонскиот јазик, при писменото изразување имаат потреба да се служат со нов збороред, во обид да го преведат на англиски јазик тоа што го прочитале. Сè понесигурни се во самостојната работа во областите на правописот, морфологијата, синтаксата, а, особено, на фразеологија. Па, така, често ги употребуваат *мемориш* и *морали*, односно, без да знаат дека преведуваат туѓи фразеологизми, ни посакуваат *да имаме убав ден*; односно *влегуваат во туѓи чевли* и, секако, на *крајот на денот* го користат во буквална смисла на зборот, зашто за нив не постои *на крајот од крајината*, а фразеологизмите како: *Го собра кајмакот*, *Ја има мувајта на кајата*, *Му јагна секирајта во мед* и други за нив се сосема непознати.

Имајќи предвид дека сè повеќе ученици на часовите по Македонски јазик и литература се соочуваат со тешкотии во совладувањето на јазичните содржини, мислам дека и во средното и во основното образование ни се потребни практикуми по правопис, морфологија, лексикологија итн. И, следно што нам на професорите ни е важно е да има лектор по македонски јазик во училиштата, со цел да се воведат ред и правила при пишувањето на проектните задачи, при изведувањето на проектните задачи, при пишувањето училиштен весник итн.

Авторката предава македонски јазик и литература во
СУГС Гимназија „Орце Николов“ Скопје